

Aurajoki

Turku Kaarina Lieto Aura Pöytyä Oripää

viesti

Joulukuu 2006

AWARE
RANNAN-
PUHDISTUS-
TEMPAUS

Muistoja joelta

**HEIKKO VUOSI
HALISTEN KALAPORTAALLA**

*Kuvia ja tietoa Aurajoesta -
uusi kirja valmisteilla*

Aurajoki viesti

Aurajokiviesti

Julkaisija:

Aurajokisäätiö
Aurajoen opastuskeskus
Myllärintalo
Valkkimyllynkuja 2
20540 Turku
puh (02) 2623 442
gsm 040 5537 409
info@aurajoki.net
www.aurajoki.net

Kansi:

Laura Suhonen

Kannen kuvat:

Jean Finnberg,
Johannes Lahti,
Auran Kotiseutuyhdistys

Toimitus ja taitto:

Sinikka Kauko-Vainio

Painopaikka:

Eura Print Oy

3

Joki jokaisella

4

Halistenkosken kalaportaalla
heikko vuosi

6

Puhdistuuko Aurajokemme
puhdistustempauksin

8

Muistoja Aurajoen yläjuoksulta

10

Pienin askelin jokea
kunnostamaan

12

Vesiensuojelua haja-
asutusalueilla

13

Kylän yhteinen jätevesiratkaisu
kiinnostaa kylätoiminnan
kiertokoulussa

15

Maisematien mahdollisuudet

16

Uusi kuva-tietoteos Aurajoesta

19

Mikä on Aurajokisäätiö?

Joki jokaisella

Aurajokilaaksoa on kuvattu ihmisen maisemaksi. Jokivarren näkymät ovat muotoutuneet vuosisatojen, jopa vuosituhansien aikana ja rakentaneet kokonaisuuden, jossa vuorottelevat esihistoria, monikasvoinen luonto ja maan vanhimman asutuksen nauha.

Tänään Aurajoki tarjoaa sekä haasteita että mahdollisuuksia – molemmat yhtä mielenkiintoisia.

Tässä Aurajokiviestin numerossa kerrotaan meneillään olevista toimita ja suunnitelmista Aurajoen hyväksi. Aurajokisäätiö on toistakymmentä vuotta kestäneen taipaleensa aikana halunnut vaikuttaa joen ja sen käytön kaikinpuoliseen kehittämiseen ja pienistä voimavaroistaan ponnistaen toteuttanut näitä tavoitteitaan. Työtä on tehty niin vesiensuojelun kuin esimerkiksi koululaistoiminnan ja kulttuurin saralla.

Aurajokisäätiö ei kuitenkaan ole viranomaistaho eikä vallankaan holhoaja, vaan pyrkii edistämään tavoitteitaan yhteistyöllä, tiedottamisella ja projektityöllä. Merkittävä panos tässä työssä on ollut säätiön pitkäaikaisella toiminnanjohtajalla Martti Komulaisella, mutta myös jokivarren kunnilla, yhdistyksillä, asukkailla ja talkoolaisilla.

Jokaisella on mahdollisuus nauttia jokivarren luonnosta ja kiinnostavista kohteista, mutta joen hyvinvointiin voi jokainen vaikuttaa myös omilla toimillaan. Muun muassa kaiken aikaa lisääntyvä virkistyskäyttö edellyttää myös vastuunottoa ja niin jokivarren luonnon kuin asukkaidenkin huomioon ottamista.

Tervetuloa Aurajoen maailmaan!

Sinikka Kauko-Vainio
toiminnanjohtaja
Aurajokisäätiö

HALISTEN KALAPORTAALLA HEIKKO VUOSI

Halisten kalaporrasta on tänä vuonna voitu kuivasta kesästä johtuen pitää auki vain keväällä ja myöhäissyksyllä. Siitä huolimatta nousseiden lohikalojen määrä ei ole kaikkien aikojen surkein. Kalaportaasta on tähän mennessä nostettu padon yläpuolelle yhteensä 53 meritaimenta ja -lohta.

Halistenkosken kalaporras valmistui vuonna 1995. Sen tarkoitus on turvata Aurajokeen nousevien lohikalojen, merilohen, meritaimenen, kirjolohen ja siian, pääsy Halistenkosken padon yläpuolisiin vesiin. Tämä lisää yläpuolisten vesien virkistyskäyttöarvoa, kun siiman päähän on mahdollista saada monikiloinen lohi tai taimen. Padon yläpuolella Liedon Nautelankoskessa tapahtuu lisäksi jonkin verran meritaimenen luontaista lisääntymistä, vaikka Aurajoen lohikalakannat ovatkin vielä täysin istutusten varassa.

Tulevaisuuden visio on, että mahdollisimman suuri osa jokeen nousevista lohikaloista olisi myös syntynyt Aurajoessa. Jos kalat pääsisivät nousemaan Nautelankoskesta ylöspäin, niin poikastuotantopinta-ala moninkertaistuisi. Tämä ei valitettavasti tällä hetkellä ole mahdollista

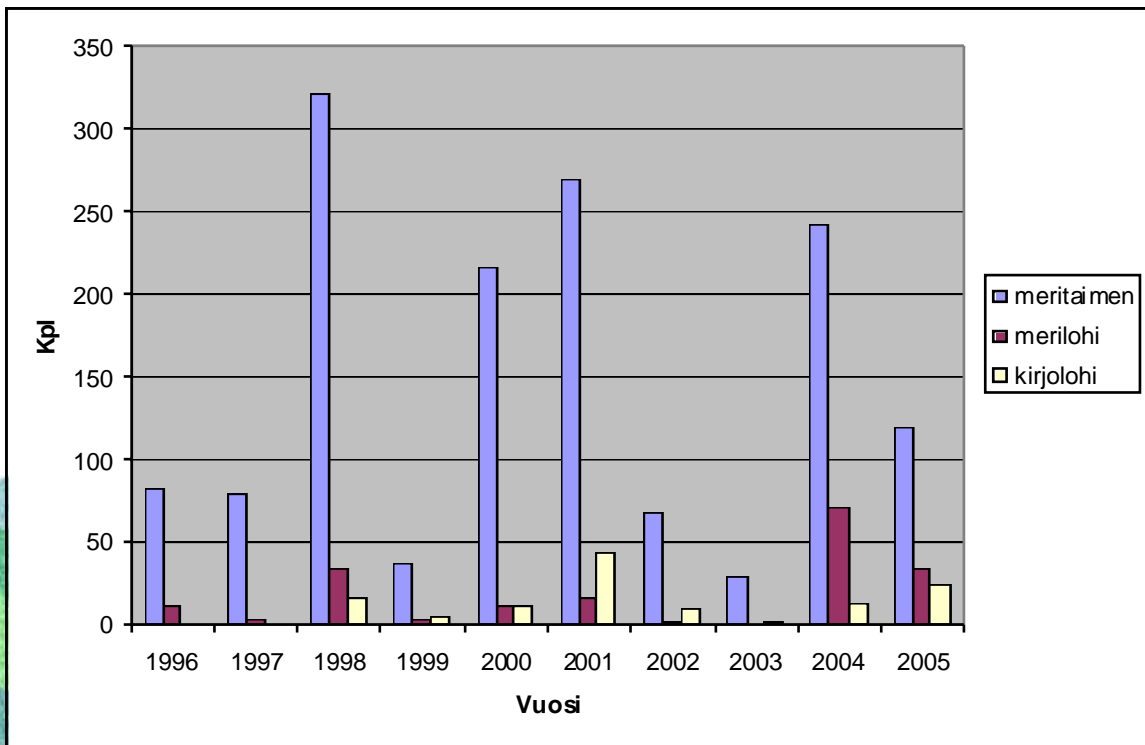
Halisten kalaportaan ylimmässä altaassa on kalojen kiinniottolaite, joka mahdollistaa nousevien kalojen lajiston, lukumäärän ja painon tarkan

seuraamisen. Kiinniottolaite koostuu nosturista ja altaan pohjalla olevasta nousevasta verkkohätkistä, jossa on noin 50 cm reunat.

Kalaportaaseen nousevien kalojen määrä riippuu suuresti Aurajoen veden virtausmääristä. Esimerkiksi runsasvetisenä vuonna 2004 kalaportaan kautta nousi merilohia, -taimenia ja kirjolohia yhteensä 324 kappaletta. Kuivana vuonna 2003 lohikaloja nousi vain kolmisenkymmentä. Huippuvuosi portaan historiassa ajoittuu vuoteen 1998, jolloin lohikaloja nousi portaan kautta noin 370 kappaletta.

Vuonna 2006 kalaporras avattiin keväällä 21. huhtikuuta, ja se jouduttiin sulkemaan 7. kesäkuuta veden vähyyden takia. Tuona aikana kalaportaaseen nousi kaksi kirjolohta ja yksi noin kilon painoinen meritaimen. Lisäksi kalaportaasta tavattiin runsaasti taimenen smoltteja sekä särkikaloja särkeä, vimpaa ja lahnaa.

Kalaportaaseen nousseiden lohikalojen määrät eri vuosina.

Koko kesän kalaporras oli harvinaisen kivistä kesästä johtuen kiinni. Vasta 5. lokakuuta oli satanut niin paljon ja pitkään että kalaporras voitiin uudelleen avata. Taimenet olivat odotelleet malttamattomina kalaportaan alapuolella, ja ne aloittivatkin heti avaamisen jälkeen kiivaan nousun portaaseen. Avaamista seuraavana päivänä portaasta nostettiin yli kaikkiaan 20 meritaimenta, joista suurimmat painoivat noin seitsemän kiloa.

Aurajoessa virtasi vettä riittävästi kuitenkin vain runsaan viikon ajan, ja 16. lokakuuta porras piti taas sulkea. Tuona aikana portaan kautta kulki kuitenkin 39 taimenta ja 8 lohta. Suurin lohi painoi noin 12 kiloa. 23. lokakuuta porras voitiin jälleen avata, ja onneksi lohikalojen nousu jatkuu vielä ainakin jonkin aikaa. Erittäin kuivasta kesästä huolimatta kalaportaan vuosi 2006 ei siis kuitenkaan ole kaikkien aikojen huonoin.

Jo mainittujen kalalajien lisäksi kalaportaaseen voi nousta myös joitakin muita lajeja. Ankeriaita kalaportaasta tavataan silloin tällöin. Aurajokeen nousee loppusyksyllä merestä siikaa, mutta ne jäävät pyörimään Halistenkosken alapuolelle eivätkä siis nouse kalaportaaseen. Aurajokeen nousee jonkin verran myös nahkiaisia, mutta niille kalaportaan virtaus on ilmeisesti liian kova eikä niitäkään ole kalaportaan yläpäästä tavattu.

Olli Ylönen

Kuva vas: Perhokalastaja odottaa tärppiä Nautelankoskella, jonne asti Halisten kalaporrasta käyttäneet kalat pääsevät nousemaan.

Kuva alla: Halisten kalaportaan alaosa.

Kuvat: Lounais-Suomen kalastusalue.

Puhdistuuko Aurajokemme PUHDISTUSTEMPAUKSIN?

Syyskuun puolessa välissä järjestettiin Aurajoessa Aware-rannanpuhdistustempaus. Tempauksessa Aurajokea puhdistettiin sukeltaen. Romua kertyi runsaasti, mutta puhdistuuko jokemme tällä tavoin?

Mikä on Aware?

Project A.W.A.R.E, Aquatic World Awareness, Responsibility and Education on amerikkalaisen sukelluskoulutusjärjestön ympäristöohjelma. Ohjelmaan sisältyy vuosittainen rantojen puhdistustapahtuma, joka kaikkialla maailmassa järjestetään PADI-sukelluskoulutuskeskusten toimesta syyskuun puolen välin tienoilla. Sitä ei tehdä ainoastaan vedessä, vaan tarkoitus on myös kertoa rantojen roskaisuudesta yleensä. Niinpä osa osallistujista kokoaa rannoilta kaikkea roskaa, sukeltajien askarrellessa vedessä.

Suomessa tapahtumaa on järjestetty vuodesta 1995 alkaen. Turussa tapahtumaa on järjestetty Aurajoessa kymmenisen kertaa. Alussa roskia kerättiin myös rannoilta, mutta viime vuosina on keskitytty ainoastaan sukeltamaan joesta pois roskaa ja roinaa.

Turkulainen Aware on todennäköisesti hyvinkin poikkeuksellinen tapahtuma. Puhdistussukelluksia ei tehdä jossakin sukelluspaikalla tai uimarannalla, vaan keskellä Turkuja. Paikkana on ollut joko ranta Aurasillalta Kristiinankadun päähän, mutta joitakin kertoja on sukeltettu myös Tuomio-kirkkosillan pielessä.

Vaikuttaa siltä, että sukellus- ja puhdistuspaikka voi olla missä tahansa Aurajoessa kaupunkialueella. Tulos lienee aina sama. Romua ja roinaa, jota jokeen on heitetty riittävä vaikka kuinka paljon.

Yksistään Aurasillan ja Kristiinankadun väliseltä jokialueelta on vuosien varrella nostettu

satoja polkupyöriä. Paras paikka on aivan Aurasillan pielessä, josta joka kerta löytyy pyöriä koko kaksituntisen tapahtuman ajan. Aivan välttämättä jokeen polkupyörän heittäjän mieltä ei ymmärrä. Monet pyörät ovat aivan toimintakuntoisia, mutta lukittuja. Pari vuotta sitten sillan vierestä nostettiin lähes uusi tandem-polkupyörä. Lehtijutusta huolimatta omistajaa ei löydetty.

Takavuosina puistonpenkkejä vielä löydettiin, mutta tänä vuonna ei enää yhtään löydetty. Tyhjä pullo sentään eivät tunnu loppuvan. Tälläkin kerralla niitä kertyi parin ison roskalaatikon verran. Mitähän olutpanimoiden siirtyminen lasipulloista tölkkeihin tulee tähän vaikuttamaan? Viidenkymmenen vuoden kuluttua nykyinen olutpullo ainakin on kirpparimarkkinoilla rahanalaista tavaraa.

Turkulainen AWARE Aurajoessa

Puhdistustempauksen tavoitteena on herättää ihmiset havaitsemaan ympäristönsä roskaiminen. Sukeltaen tehtynä kerrotaan selkeästi, että roskien heittäminen veteen tai Aurajokeen ei suinkaan hävitä tai kierrätä niitä. Ne ainoastaan heitetään piiloon, jossa niitä ei voi nähdä, mutta siellä ne ovat ja pysyvät.

Turussa tempaus varmaankin täytti tavoitteenensa sekä määrällisesti että myös tiedottaen. Kauniina ja aurinkoisena lauantaipäivänä lukuisa joukko turkulaisia pääsi näkemään mitä kaikkea kulkijat ovat Aurajokeen heittäneet.

*Talkooväkeä urakan päätyttyä.
Kuva: Jean Finnberg.*

Aware -tapahtuma muualla maailmassa on ainoastaan sukeltajien järjestämä. Turussa tapahtuma järjestämisessä on turkulaisten ja Turun seudun sukeltajien kanssa mukana koko joukko yhteistyötä tekeviä toimijoita.

Useiden vuosien ajan Saariston puhtaana-pito Oy ja Pidä Saaristo siistinä, Klaara r.y. on huolehtinut nostettujen tavaroiden vastaanotosta joesta ja kuljettamisesta lavoille. Brit-Marie Juup on huolehtinut henkilökunnasta, roskalavoista ja Topinojasta.

Sukeltajien turvallisuudesta on vastannut Johanniitat olemalla paikalla sairausautollaan tapahtuman ajan.

Alueen sopimuspalkokunnilta on saatu tapahtumaan aina ruiskutusapua. Aurajoen musta pohjamuta on todellakin likaista ja haisevaa. Parituntisten sukellusten jälkeen ranta on puhdistettava. Todellisuudessa on hyvä, että näin keskeinen paikka pestään puhtaaksi ainakin kerran vuodessa.

Tänä vuonna turkulaiseen Awareen osallistui hyvällä panoksellaan myös Aurajokisäätiö. Sen toimesta tapahtumapaikkaan saatiin kenttäkuulutus. Kaupunkilaiset saivat koko tapahtuman ajan tiedon, mistä todellakin paikalla oli kyse. Kenttäkuulutus ei toimi ilman juontajaa. Tehtävän hoitikin tottuneesti Aurajokisäätiön toiminnanjohtaja Sinikka Kauko-Vainio.

Puhdistuuko Aurajoki?

Puhuttaessa sukeltamisesta Aurajoessa on yleisön reaktiona yleensä ihmetteleminen sen likaisuudesta ja näkyvyydestä. Aurajoki ei ole likainen. Se on ainoastaan savinen. Muutahan se ei voi olla virratessaan muutaman kymmenen kilometrin matkan varsinaissuomalaisen pelto- maisemien halki. Jos kerran lohi jokeen nousee, voi siinä sukeltaakin. Sukeltaja ei ole likainen eikä haise pahalle, jos ei ole koskenut pohjassa olevaan mustaan muraan.

Savisuudesta johtuen ei näkyväisyyssäkään voi olla kovinkaan kummoinen. Kätensä näkee 10 – 15 senttimetrin päästä, mutta joskus saattaa nähdä jopa puolikin metriä. Sukeltaja ei kuitenkaan yritä edes nähdä mitään, vaan etenee käsikopelolla.

Joki siis puhdistuu yläjuoksultaan aivan toisin toimin kuin Aware -tempauksin. Jos tempauksen tarkoitus on vähentää joen käyttämistä kaatopaikkana kaupunkialueella, sekin toteutunee.

Vuoden kuluttua nähdään, löytyykö Aurasillan pielestä uusia pyöriä, vai jatketaanko jo joessa kauan olleiden poissukeltamista.

Jouko Moisala

Kuvat Jean Finnberg

Muistoja

Aurajoen yläjuoksulta

Aurajokisäätiö ja Turun yliopisto keräävät Aurajoen hyöty- ja virkistyskäyttöön liittyvää suullista perimätietoa koko Aurajokivarren alueelta. Haastattelutyöt alkoivat kuluneen vuoden kesän alussa ja ovat tähän mennessä edenneet Oripään ja Pöytyän kautta Auraan asti. Ensi vuonna hankkeen haastattelut ulottuvat Lietoon, Kaarinaan ja Turkuun joka on projektin viimeinen haastattelupaikkakunta; laskeehan Aurajokikin virtansa lopulta Saaristomereen. Jokivarsikuntien asukkailta talletettavat omakohtaiset muistot ja kokemukset edesauttavat varsinaissuomalaisen kulttuuriperinnön säilymistä.

Pääosa jo tallennetuista haastatteluista tehtiin kesän 2006 aikana. Ensimmäisen haastattelutani sain kesäkuussa, Oripään kunnan ylläpitäältä pyykinpesupaikalta, kansatieteen lehtori Timo J. Virtasen avustuksella. Siitä hetkestä lähtien en ole kohdannut suuria ongelmia haastattavien hankkimisessa. Uusia muistelijoina on löytynyt niin kuntien kulttuurisihiteerien kuin haastattavien avustuksellakin lumipalloeefektia mukailten. Koen muistojen keräämisen, hankkeen projektityöntekijänä, varsin mielisiksi puuhaksi. Olen saanut työskennellä mukavien ja asiaa tuntevien ihmisten parissa, nauttia lämpimän kesän helteistä ja osittain virkistävästä sadekuuroistakin haastattelupaikkojen välillä kulkiessani. Yöpymiset haastattelupaikkakunnilla ovat omalta osaltaan tehneet työtä mielekkääksi. Oripään Nallenkolon päiväkotia ja Pöytyän Riihikosken nuorisotila Kasikasi tarjosivat mukavan majapaikan haastattelupäivien päätteeksi. Tällä tavoin olen pystynyt tutustumaan itselleni aiemmin vieraisiin seutuihin paremmin – myös Aurajoen rantoihin.

Aurajokea koskevat muistot ovat tähän mennessä liittyneet vahvasti virkistyskäytön eri muotoihin. Uiminen, kalastus, ravustus ja talvilii-kunta ovat olleet eräitä keskeisiä muistojen kohteita. Kaikissa tähän mennessä mukana olleissa jokivarren kunnissa on harrastettu uimista ja esimerkiksi Aurassa sitä harrastetaan yhä ahkeraan. Oripäässä joen kapeus on luonnollisesti vaikuttanut uimiskäytön vähyyteen, mutta pikku-poikien nokkeluudella ja patoamisen avulla on saatu uimapaikka järjestymään myös Oripäähän.

“Juu, kyllä siinä opeteltiin uimaan; kyläkunnan klopit kävi siinä uimassa sitten yhteisymmärrys oli erinomainen. Juu ja niitä patoja sitten tehtiin useampaankin kohtiin ja sitten vettä nostettiin, et päästiin uimaan, et siinä käsipohjaa ensin mentiin, kun opeteltiin ja sit jo sukelleltiin, kun päästiin vähän pidemmälle niissä (naurahdus) uinti-opetuksissa taikka siinä uinnin harjoituksissa. Et kyl täsä kymmenet oripääläiset oppi uimaan siihen aikaan, kun se vesi oli vielä puhdasta. Et siinä pestiin pyykkiäkin tuolla Korvenkylän tien kohdallakin, kun sinne Krapurantaankin mennään karavaanarialueelle, siinä se joki... missä on silta ja sen alapuolella oli semmonen naisten pyykkipaikka oikein. Siinä ne pesivät pyykkiä.”

Uimakoululaisia Auran Kuuskoskella. Kuva Auran kotiseutuyhdistys.

Samaisella paikkakunnalla ”klopit” ovat muutenkin olleet kekseliäitä tekemällä, aikuisten kiusaksi, käytännön piloja Aurajoen maisemissa. Eräänä esimerkkinä jekuista mainittakoon matkalaukun täyttäminen hevosensonnalla ja jätämällä kyseinen tavaroiden kuljetusväline Aurajokivarren maisemaan pahaa-aavistamattomien ohikulkijoiden ihmeteltäväksi. Jäläautoilla ratsastaminen on tulva-aikaan ollut vaarallista leikkiä, mutta sitäkin on harrastettu vanhempien katseiden ulottumattomissa.

“*No oli siit olikin klopeilla suuri huvi, ku jäälautoilla seilattiin. Juu ja... sitten kun (naurahdus) tuli sillai, että rupes vauhti kiihtymään, kun joku koskipaikka, niin tuli kiiru hypätä poies sielt, et kyl se joskus jäi hyppy vähän lyhkäseks, ku piti rannalle hypätä, mut... mut ei siinä sit se oli uintireissu (nauraa).*”

Jokimuistoista kumpuaa esiin Aurajoen merkityksellisyys paikkakuntien asukkaille esimerkiksi maisemallisesti arvokkaana vesistöalueena. Kasvillisuus ja linnusto ovat jo sellaisenaan huomioita herättäviä Aurajokirannan kiinnekohtia. Myös kasvillisuudessa havaitut muutokset on otettu huomioon muun muassa laidunkarjan radikaalin vähenemisen myötä. Kukat ja muut jokirannan kasvit ovat olleet tärkeitä naispuolisille haastateltaville. Miespuoliset haastateltavat (ja heidän kiinnostuksen kohteistaan kertovat naiset) ovat olleet enemmän kiinnostuneita sorsastuksesta tai villiminkkien ja piisamien ansapynnistä. Aurajokimelonta on vuotuisena tapahtumana lisännyt melonnan näkyvyyttä Aurajoessa jo 15 vuoden ajan, joten melontaharrastusta koskevat muistot on katsottu tärkeäksi dokumentoinnin kohteeksi.

Lainaukset haastatteluista, aineisto kirjoittajan hallussa.

Aurajokisäätien kaksivaiheinen Muistoja joelta -hanke on saanut rahoitusta Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanit ry:n kautta EU:n Leader+ -ohjelmasta sekä Varsinais-Suomen Kulttuuri-rahastolta.

Kuva: Jukka Nyysönen.

Muistoja joelta -hankkeen muistelut ovat tähän mennessä olleet siis varsin kirjavia, mutta myös toisiaan täydentäviä. Jo tehdyissäkin haastatteluissa riittää vielä paljon tekemistä, koska olen tätä kirjoittaessani ehtinyt kirjoittamaan vasta 14 haastattelua puhtaaksi haastattelujen kokonaismäärän ollessa 28 kappaletta. Odotan innolla, että näen kaikki haastattelut valmiina paperilla, jolloin voin aloittaa varsinaisen muistojen läpikäymisen ja niistä kirjoittamisen. Aurajokimuistoja tullaan kokoamaan vuoden 2007 aikana julkaistavaan hankkeen loppuraporttiin ja muistojen ympärille on suunnitteilla myös valokuvamateriaalia sisältävä näyttely.

Jukka Nyysönen

PIENIN ASKELIN jokea kunnostamaan

Kahden vuoden ja kahden eri hankkeen ajan on Aurajoen vesistöalueelle suunniteltu ja toteutettu pienimuotoisia vesistökunnostustoimenpiteitä. Kohteina ovat olleet Aurajokeen laskevat sivu-uomat ja pelto-ojat. Tällä hetkellä valmistuneita paikkoja on neljä ja vuoroaan odottaa vielä kaksi kohdetta. Tulevaisuudessa hankkeisiin ryhdytään toivottavasti useammin, kun vesistökunnostukseen on mahdollisuus saada tukea nykyistä paremmin.

Turun ammattikorkeakoulun hallinnoimissa hankkeissa on tähän mennessä kartoitettu 29 mahdollista pohjapato-, kosteikko ja laskeutusallaskohdetta. Näistä kymmenessä on tehty tarkemmat maastomittaukset ja seitsemään paikkaan on laadittu rakentamissuunnitelmat. Kolme kohdetta rakennettiin vuoden 2005 aikana ja neljäs Pöytyän Kaulajoella sijaitseva paikka saatiin valmiiksi tänä syksynä. Kaksi vesistökunnostuskohdetta odottaa vielä rakentamista, toinen Pöytyällä Pihlavassa ja toinen Oripäässä Aurajoen pääuomassa.

Nyt valmiiksi saatu Kaulajoen kohde on toteutuksista suurin ja vaativin. Rakentamisen rahoituksesta on vastannut Leader+ -rahoitusohjelma, Turun ammattikorkeakoulu, Aurajokisäätiö sekä Lounais-Suomen kalastusalue. Kaulajoen uomaan rakennettiin kolme pohjapatoa ja näiden lisäksi uomaa ruopattiin noin 4 000 kuutiometriä.

Rakennustöitä suunniteltiin yhdessä maanomistajien ja urakoitsijoiden kanssa hyvissä ajoin etukäteen. Koska uoma on paikoitellen yli 20 metriä leveä, haluttiin ruoppaus tehdä jään päältä. Päätös toi rakennusprojektiin hieman ylimääräistä jännitystä, sillä rakentamisen ajoittaminen koviille pakkasille ei ole helppoa. Tässä suhteessa projektissa oli onni matkassa. Vaikka töiden aloitus venyi suunnitellusta helmikuun lopusta aina maaliskuun puoleen väliin, osuivat talven kovat pakkaset juuri rakentamisen aikaan.

tuneeseen ilmeeseen tyytyväisiä. Kaulajoen maanomistajat ovat olleet vahvasti mukana prosessin alusta asti ja heidän paikallistuntemuksensa sekä työpanoksensa ovat olleet vesistö-kunnostukselle korvaamaton apu.

Seuraavaksi rakennustöihin päästään Pihllassa ja Oripäässä. Toimenpiteet ovat pienempiä kuin Kaulajoella, mutta haasteita niissäkin löytyy. Jokainen kunnostuskohde on yksilöllinen ja tarjoaa omat pulmansa. Niitä ratkottaessa tarvitaan yhteistyötä maanomistajien ja rakennusurakoitsijoiden kanssa. Rakentaminen kun ei välttämättä mene aivan suunnitelmien mukaan. Vaikka kuinka kaikkeen yritetään etukäteen varautua, tuo vesi aina uusia yllätyksiä eteen.

Ensi vuosi tuo vesistö-kunnostuksia alueellemme toivottavasti lisää, kun uudet maatalouden ympäristötuet tulevat haettaviksi. Ne mahdollistavat kunnostustoimenpiteiden rakentamisen entistä paremmin, kun tukea on saatavilla enemmän. Toivottavasti valmistuneet kohteet innostavat myös muita Aurajoen maanomistajia ryhtymään vesistö-kunnostustalkoisiin.

Hannamaria Yliruusi

Yllä: Kaulajoen uoma Piimätieltä rakennustöiden valmistumisen jälkeen elokuussa 2006.

Pikkukuva: Kaulajoen uoma oli paikoittain kokonaan ruohottunut syyskuussa 2005.

Alla: Ruoppaustöiden jälkeen maaliskuussa 2006 uomaa reunustivat korkeat jääkasat.

Kuvat: Hannamaria Yliruusi, Martti Komulainen.

Pitkäpuomikone pystyi työskentelemään pohjaan asti jäätyneessä uomassa paikoitellen yli 70 senttimetrin paksuiselta jäältä. Kuitenkin päivällä aurinko lämmitti jo siinä määrin, että ruoppausmassoja kuljettaneet maanomistajat saivat traktorin lavat tyhjennettyä. Auringon ansiosta massat eivät jäätyneet ja jämähtäneet lavoille. Heti rakennustöiden valmistuttua sää leutoni nopeasti ja lumet ja jäät sulivat.

Huolimatta siitä, että viimeistelytöitä jäi syksyille, saatiin Kaulajoelta positiivisia kokemuksia jo heti ensimmäisenä kesänä. Vaikka uomaan ruopattiin ja padottiin ja siten vesitilavuutta lisättiin, riitti padotuksen ansiosta uomassa hyvin vettä kuivanakin kesänä. Kunnostustoimenpiteiden ansiosta uomaan palasivat vesilinnut poikueineen ja kohteen maanomistajat sekä ympärillä asuvat kyläläiset ovat olleet uoman kohen-

Vesiensuojelua HAJA- asutusalueilla

Aurajoen valuma-alueella on viime vuosina toteutettu lukuisia vesiensuojelutoimenpiteitä ja selvityksiä. Nämä ovat keskittyneet lähinnä maataloudesta peräisin olevaan kuormitukseen. Haja-asutuksen aiheuttama kuormitus on kuitenkin merkittävä vedenlaatua heikentävä tekijä Aurajoella.

Haja-asutusalueiden jätevedet aiheuttavat riittämättömästi käsiteltyinä haitallisia muutoksia vesistöissä. Ravinnekuormitus rehevöittää, kuluttaa happea ja lisää herkästi hajuhaittoja ja esteettisiä ongelmia.

Ravinnekuormituksen lisäksi haja-asutuksesta peräisin olevat jätevedet aiheuttavat hygieniahaittoja, jotka muiden vaikutusten ohella heikentävät joen virkistyskäyttömahdollisuuksia.

Kiinteistökohtaista jätevesien käsittelyä koskeva lainsäädäntö on muuttunut ja aiheuttanut suurta epätietoisuutta vaatimuksista kiinteistönomistajien keskuudessa. Tiukentuneet vaatimukset ovat tämän vuoksi suuri huolenaihe, osittain tarpeettomasti. Jätevesijärjestelmien uusiminen on myös taloudellisesti merkittävä taakka ja eri vaihtoehtoja on lukuisia. Usein olisi muun muassa jo pelkästään taloudellisista syistä perusteltua toteuttaa kuivakäymälä vesivessan sijaan, vesiensuojelusta puhumattakaan.

Viranomaiset eivät ole aktiivisesti tiedottaneet uusista vaatimuksista. Tärkeimmät ja uusimmat määräykset jätevesien käsittelystä ovat asetuksessa, jonka valtioneuvosto antoi kesäkuussa 2003. Asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla tuli voimaan 1.1.2004.

Aurajoen yläjuoksun jätevesihanke keskittyy niihin, joita asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla koskee. Näitä ovat asuinrakennukset ja loma-asunnot sekä karjatilojen maitohuoneet ja kodin yhteydessä harjoitettava elinkeinotoiminta, joka ei vaadi ympäristölupaa.

Toki tietoa annetaan kaikille kiinnostuneille.

Hankkeen Aurajoen yläjuoksun haja-asutuksen jätevedet tavoitteena on selvittää jätevesien käsittelyn tilaa ja neuvontatarvetta haja-asutusalueella Auran, Pöytyän ja Oripään kunnissa. Aura ja Pöytyä sijaitsevat lähes kokonaan valuma-alueella, joten niiden aiheuttama hajakuormitus on merkittävää. Aurajoki aloittaa matkansa Oripäästä, joka siis myös vaikuttaa läheisesti jokiveden laatuun.

Kiinteistönomistajille tiedotetaan muuttuneen lainsäädännön vaatimuksista ja järjestetään tiedotustilaisuuksia alueella. Hankkeen aikana on mahdollista antaa myös kiinteistökohtaista neuvontaa. Lisäksi arvioidaan useamman kiinteistön ja kylien yhteisten jätevesijärjestelmien toteutusmahdollisuuksia. Hankkeen ensimmäisen vaiheen aikana onkin tullut esille, että osuuskuntien perustaminen kiinnostaa monia ja voi olla usein paras vaihtoehto toteuttaa esim. paineviemärintihanke.

Haja-asutuksen jätevesien aiheuttaman kuormituksen vähentäminen on ensiarvoisen tärkeä tavoite suojeltaessa vesistöjä. Erityisesti Aurajoen yläjuoksulla jätevesien vaikutus on merkittävä. Hankkeella on mahdollisuuden kohentaa Aurajoen vedenlaatua lisäten mm. alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia. Aurajoella toteutetut vesiensuojelutoimet vaikuttavat positiivisesti myös Saaristomeren tilaan.

Vesiensuojelu on haastavaa ja pitkäjänteistä työtä. Kuormitusta tulee kaikkialta, joten myös kuormitusta vähentäviä toimia pitää kohdentaa kaikkialle. Tässä ei ole tarvetta osoittaa sormella

mitään tahoja, ellei kyse sitten ole räikeästä lainvastaisesta toiminnasta. Kuten muussakin ympäristönsuojelutyössä, tarvitaan vesiensuojelussa hyvin monenlaisia toimia. Jokainen vaikuttaa omilla toimillaan vesistöjen tilaan.

Lainsäädäntö asettaa monia vaatimuksia, mutta ne eivät yksin riitä elvyttämään vesistöjämme, vaan tarvitaan myös vapaaehtoisia toimenpiteitä.

Saaristomeren, sekä Lounais-Suomen jokien ja järvien heikko tila aiheuttaa paitsi luonnolle myös ihmiselle merkittäviä ongelmia. Nämä ongelmat ovat kuitenkin ratkaistavissa, mutta panostus on toistaiseksi ollut aivan liian pientä.

Yksi omituisimmista vesiensuojeluun liittyvistä asioista on vesivessa.

Kuinka järkevää on puhdistaa vettä juomakelpoiseksi, huuhdella sillä sitten vessa ja puhdistaa taas vesi sellaiseksi, että sen voi laskea ympäristöön.

Tämä tuntuu täysin järjenvastaiselta toiminnalta, joka haaska sekä vettä että hyviä ravinteita ja pilaa vesistöjä. Kuivakäymälä lieneekin järkevin vaihtoehto vesivessalle. Mikäli kiinteistöllä on kuivakäymälä, vedentarve vähenee ja ennen kaikkea selvittää yksinkertaisemmalla vedenpuhdistusjärjestelmällä ja harvemmillä tyhjenyksillä.

Esko Pettay

Kylän yhteinen jätevesiratkaisu kiinnostaa kylätoiminnan kiertokoulussa

Neljätoista yhdistystä Alastarolta, Aurasta, Kuusjoelta, Loimaalta, Marttilasta, Oripäästä, Pöytyältä, Somerolta ja Tarvasjoelta lähti mukaan, kun Varsinais-Suomen Kylät ry houkutteli Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanien Leader-alueen toimijoita kylätoiminnan kiertokouluun.

Kylätoimintapassi – koulutusta kylille – nimisen hankkeen tarkoituksena on lisätä kylätoiminnan ja kansalaisvaikuttamisen osaamista, sillä paineet uusien asioiden opiskeluun ovat kovat. Hanketoiminta sinänsä on jo tuonut monia mullistuksia perinteiseen kylätoimintaan ja esimerkiksi tiukentuneet jätevesien käsittelyvaatimukset ja kunta- ja palvelurakennuudistus tulevat vaikuttamaan monella tasolla maaseudun elämään.

Helmikuussa 2006 alkaneessa hankkeessa rakennettiin varsinaisen koulutuksen sisältöä yhdessä yhdistysten kanssa, jotta kylätoiminnan kiertokoulu vastaisi kylien tarpeisiin. Yhdentoista kunnan alueella tehdyn kartoituksen yleisin toive

oli sisällyttää koulutukseen jätevesiasiat. Myös esimerkiksi paikallisen luonnon hyödyntäminen ja kylämaiseman kunnossapito nousivat lopulliseen kiertokouluohjelmaan.

Yhdistyksille yhteisiä kiertokouluistuntoja pidetään syksystä 2006 kevääseen 2007 asti kerran pari kuussa. Näiden yhteisten tilaisuuksien ohella yhdistykset vievät omissa kyläilloissaan kyläasiamiehen tai jonkun muun asiantuntijan kanssa eteenpäin ”omaa juttua” eli yhdistyksen omaa kehittämisideaa. Kiinnostavimmaksi teemaksi erityisesti Auran, Oripään ja Pöytyän alueella on osoittautumassa kylän yhteisen jätevesiratkaisun pohtiminen joko pelkästään tai sitten yhdistettynä laajempaan kylän kehittämissuunnitelmaan.

Auran kirkonkulman koululla lokakuussa pidetty jätevesiosuuskuntailta kiinnosti kylätoiminnan kiertokoululaisia. Projektoria takana oleva vesihuoltosinööri Antti Ryyänen Lounais-Suomen Ympäristökeskuksesta esitteli tilaisuudessa "Potentiaaliset viemärintialueet" -selvitystä. Kuva: Tauno Linkoranta.

Kiertokoulun alustajat ovat pääsääntöisesti itse kylä- tai hanketoimijoita. Käytännössä esimerkiksi Auran, Oripään ja Pöytyän alueella pidetyissä jätevesi-illoissa aiheesta ovat olleet alustamassa Turun AMK:n *Aurajoen yläjuoksun haja-asutuksen jätevedet* -hankkeen vetäjät sekä kunnan edustajat. *Potentiaaliset viemärintialueet* -selvitystä on ollut esittelemässä Lounais-Suomen Ympäristökeskuksen vesihuoltosinööri ja osuuskuntakokemuksia oli jakamassa vakkasuomalaisen Laajan vesi- ja jätevesiosuuskunnan edustaja.

Mitä kylän yhteinen jätevesiratkaisu voi tarkoittaa?

Keskeinen viesti jätevesi-illoissa on ollut se, että jätevesiasioitakin kannattaa pohtia yhdessä. Ensimmäiseksi kylällä kannattaa ottaa selvälle, kuinka lähellä kunnallista viemäriä asutaan ja mihin kunta on suunnittelemassa viemäriverkkoa tulevina vuosina. Kunnissa pitäisi nimittäin olla tehtynä vesihuollon kehittämissuunnitelma seuraavalle kymmenelle vuodelle – aivan kaikista kunnista tätä tosin ei vielä löydy. Toisaalta kuntien nykyisetkin vesihuoltosuunnitelmat eivät ole kiveen hakattuja, sillä niitä päivitetään muutama vuoden välein.

Jos kuitenkin näyttää siltä, että kunnallista viemärintä ei ennen vuotta 2014 ole tulossa kylälle, kannattaa pohtia muita yhteisratkaisuja.

Kiinteistökohtainen jätevesipuhdistus ei ole ainoa tai paras eikä useinkaan edes edullisin vaihtoehto.

Kunnista kannattaa kysellä edellä mainittua *Potentiaaliset viemärintialueet* -selvitystä. Siinä on luotu kriteerit, joiden perusteella voidaan määritellä maakunnan eri alueiden viemärintä- tai muita yhteisratkaisumahdollisuuksia.

Kylän ratkaisuna voi olla osuuskunnan voimin vedettävä paineviemäriverkosto, joka yhdistetään sitten tuonempana kunnalliseen runkoputkeen. Kaukana kunnallisesta viemärintästä tai hajallaan sijaitsevassa kylässä tämä ratkaisu saattaa kuitenkin olla liian kallis ja tuolloin vaihtoehtoina voivat olla oma kyläpuhdistamo tai vaikkapa naapuruston tai kylänosan yhteinen puhdistamo.

Yleisesti ottaen yhteisratkaisuun kannattaa joka tapauksessa pyrkiä mikäli se vaan on mahdollista, sillä yleensä se on kustannuksiltaan varsin kilpailukykyinen kiinteistökohtaiseen puhdistamiseen verrattuna, sen puhdistustulokset ovat parempia ja huolto on helpompaa järjestää yhteisesti.

Olennaista kylien yhteisratkaisuiden onnistumisessa on systeemistä riippumatta se, että suunnittelu on asiantuntevaa ja että siinä käytetään hyväksi asukkaiden paikallistuntemusta. Tällöin on esimerkiksi helpompi välttää räjäytyksiä vaativia kohteita.

Tauno Linkoranta

MAISEMATIEN mahdollisuudet

Keskiaikainen Varkaantie, joka nykyään paremmin tunnetaan Vanhana Tampereentienä tai Turuntienä muodostui viimeistään myöhäiskeskiajalla merkittäväksi Satakunnan ja Varsinais-Suomen yhdystieksi. Aurajokilaaksoa myötäilevä Varkaantie saa alkunsa Turun Suurtorilta ja seuraa jokilaakson kulttuurimaisemaa Liedon, Auran ja Pöytyän kautta aina Oripäähän asti.

Tien varrelta löytyy niin kartanoita, vanhoja kirkkoja ja nauhamaisia kyliä kuin hyvinhoidettuja tilakeskuksiakin. Tien varren peltoaukeat kätkevät alleen myös useita kivikautisia asuinpaikkoja. Aurajokivarren yllättävän rikas teollinen historia näyttäytyy Varkaantielle useiden myllyjen, sahojen ja teollisuusmiljöiden muodossa. Oripäässä tie yhtyy keskiaikaiseen Huovintiehen, jota pitkin on kuljettu Satakuntaan ja Hämeeseen. Varkaantien tielinjaus on säilynyt ehjänä likimain koko matkan Auran keskustaa lukuunottamatta.

Aurajokisäätiö kiinnostui Varkaantien historiasta ja miljööstä. Varsinais-Suomen liitolta saadun avustuksen turvin ryhdytään selvittämään tien ja tienvarren menneisyyttä ja mahdollisuuksia esimerkiksi maaseutumatkailussa.

Yhtenä tarkoituksena on tuoda esille Varkaantien merkitystä ja nostaa se maisematieksi. Samalla kartoitetaan, löytyykö alueelta kiinnostusta esimerkiksi nähtävyyksien ja matkailukoh-

teiden yhtenäiseen viitotukseen, josta voidaan laatia alustavat luonnokset.

Hankkeen tueksi kootaan luonnollisesti laaja yhteistyöryhmä paikallisia toimijoita ja eri alojen asiantuntijoita. Mikäli suunnitelmiin saadaan lisärahoitusta, toimiin sisällytetään myös muun muassa maisemanhoitosuunnitelma ja kasvillisuuskarttoitus. Maisematiehankeesta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä Aurajokisäätiöön puh (02) 2623 442, info@aurajoki.net.

Sinikka Kauko-Vainio

UUSI

KUVA-TIETOKIRJA

AURAJOESTA

Aurajokisäätiön vuonna 2000 julkaisema 'Aurajoki -ajan virta' -kirja sai aikanaan hyvän vastaanoton. Kirjan 3000 kappaleen painos myytiin loppuun puoleksatoista vuodessa. Aurajoki-tietoa janoaville on nyt luvassa uusi kuva-tietokirja Aurajoesta. Turun ammattikorkeakoulu on käynnistänyt yhteistyössä Aurajokisäätiön kanssa hankkeen, jossa tuotetaan monipuolisesti Aurajokea esittelevä tietokirja.

Kirja käsittelee jokilaakson kulttuurimaisemaa, veden laadun kehitystä, vesiensuojelutoimia, luontoa, historiaa ja tulevaisuutta. Aurajoki-kirja kokoaa myös monivuotisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden tuottaman tiedon Aurajoesta.

Kirjan keskeinen idea on kuvata ihmisten Aurajokea. Aihetta lähestytään mm. tarinoiden, haastattelujen ja arkielämän kuvausten kautta. Monipuolista tietokokonaisuutta elävöittävät korkeatasoiset kuvat Aurajoen kulttuuri- ja luonnonympäristöstä sekä ihmistoiminnasta jokivarressa.

Kirjan kirjoittaa toimittaja-kirjailija Markku Lappalainen ja Aurajoen vuodenkiertoa taltioivat kuviinsa valokuvaajat Matti Kivekäs ja Johannes Lahti. Kirjan kustantaa Turun ammattikorkeakoulu. Kirja valmistuu loppukesällä 2007.

Lisätietoja: Tiedotuspäällikkö Martti Komulainen
Turun ammattikorkeakoulu
martti.komulainen@turkuamk.fi

Kuvat: Matti Kivekäs
Johannes Lahti

*Nautelankosken museo
toivottaa kaikille
rauballista joulua ja onnea
vuodelle 2007!*

www.nautelankoski.net

*Saaristomeri 2006 -
teemavuosi*

*toivottaa kaikille
yhteistyökumppaneilleen
rauballista joulua ja
menestyksestä uutta
vuotta 2007!*

www.saaristomeri2006.fi

*Liedon Vanhalinna
kiittää kuluneesta vuodesta
ja toivottaa menestystä
uudelle vuodelle 2007!*

www.liedonvanhalinna.fi

*Varsinais-Suomen
jokivarsikumppanit ry
kiittää kaikkia
yhteistyökumppaneitaan
kuluneesta vuodesta ja
toivottaa menestystä vuodelle
2007! www.jokivarsi.org*

*Lounais-Suomen ja
Airiston kalastusalueet
toivottavat töröisää joulua
ja turvallista uutta vuotta!*

www.lskalastusalue.net

*Varsinais-Suomen Kylät ry
kiittää kuluneesta vuodesta.
Jatketaan kyläilyä
vuonna 2007!*

www.farma.fi/

varsinais-suomenkylat

TUORE JULKAISU AURAJOKILAAKSON MAISEMANHOIDOSTA

Heidi Saaristo: Maisemanhoitosuunnitelma
Aurajokilaakson kulttuurimaisemaan, 150 s.

Julkaisu selvittää Aurajokilaakson maisemarakennetta ja maiseman nykytilaa, kehitysnäkemyksiä ja muutostekijöitä. Monipuolinen hoitosuunnitelma suosituksineen. Rungas kuvitus, havainnollistavia karttaesityksiä ja piirroksia.

Tilaukset:

Turun Ammattikorkeakoulu, julkaisumyynti
Sepänkatu 3, 20700 Turku, puh 010 553 5810
sposti julkaisumyynti@turkuamk.fi

Myllärintontun Joulu

Sunnuntaina 3.12.2006 klo 15-17
Aurajoen opastuskeskus
Myllärintalolla Halistenkoskella

os. Valkkimyllynkuja 2, 20540 Turku

*Koe vanhan ajan joulutunnelma
Myllärintalolla!*

- Myllärintonttu tarinoi vieraanaan
Turun Linnan tonttu-ukko
- Haitarimusiikkia
- Tonttureitti • Satutäti
- Jouluiset myyjäiset
- Loimulohta • Kahvio

Järjestäjät:
Itä-Turun Aluekumppanuus/ Halinen ja Kohmo
Aurajokiseittiö
Lounais-Suomen Kalastusalue

mikä on AURAJOKISÄÄTIÖ

Vuonna 1993 perustetun Aurajokisäätiön tarkoituksena on tukea Aurajoen suojelua, tutkimusta ja virkistyskäyttöä sekä matkailun edistämistä tavoitteenaan ekologisesti terve joki, joka on myös maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta arvokas. Vuosien mittaan säätiö on toteuttanut tätä tavoitettaan muun muassa seuraavin hankkein ja julkaisuin:

PROJEKTEJA

Joen ja jokivarren virkistyskäytön edistämistä, reittien ja melontapaikkojen rakentamista, retkiä ym.

- Aurajoen melontareitin kehittäminen 1997-1998
- Liedon Nautelankosken luontoalueen kehittäminen 2002-2003
- Aurajoen lähiluontokohteet 2003-2005

Ympäristönhoitoa ja -suunnittelua

- Aurajoen ketoprojekti 1997-1999
- Aurajoen kansallismaiseman nykytila ja kehittämistarpeet 1998-1999
- Aurajokilaakson maisemanhoitosuunnitelma 2003-2005

Historian ja perinteen tutkimusta

- Muistojen myllyt 2002-2003
- Muistoja Aurajoelta 2006-2007

Tiedottamista, oppimateriaalia ja neuvontaa

- Eläköön Aurajoki -projekti 1993-1995
- OmaJoki -oppimateriaalia eri luokkasteille 1998-1999
- Multimediaa Aurajoesta 1999-2000
- Aura Taimenen merimatka - ympäristökasvatusta alle kouluikäisille 1998-1999
- DVD Aurajoen kulttuurimaisemasta 2003-2004
- Erityistukineuvontaa Aurajoen vesistöalueelle 2001-2003

JULKAISUJA JA ESITTEITÄ

- Aurajokiviesti -tiedotelehti 1998-
- Aurajoki - ajan virta, kuva-tietoteos 2000
- Aura Taimenen merimatka -lastenkirja 1999
- Aurajokilaakson luonto 2000
- Turun Vimamäen ketoalueen hoitosuunnitelma 2000
- Turun Halistenkosken virkistyskäytön kehittäminen 2002
- Aurajoen kehittämisohjelma 2002
- Aurajoen syvyyskartta 2002
- Aurajoen melontareitti
- Retkelle Aurajokilaaksoon 2005
- Maisemanhoitosuunnitelma Aurajokilaakson kulttuurimaisemaan 2005

Aurajokisäätiö:

Hallituksen puheenjohtaja:

Sauli Ahopelto
puh 0500 824 936
sposti sauli.ahopelto@kolumbus .fi

Säätiön asiamies:

Juha Kääriä
puh 050 5985 776
sposti juha.kaaria@turkuamk.fi

Toiminnanjohtaja:

Sinikka Kauko-Vainio
puh (02) 2623 442
sposti sinikka.kauko-vainio@aurajoki.net

*Onnea ja menestystä
vuodelle 2007!*

toivottaa Aurajokisäätiö

*Kuva Aurajoen alkulähteiltä Pöytyältä.
Kuvaaja Johannes Lahti on Aurajoen maisemissa tavoittanut
taian ja todellisuuden. Muun muassa Lahden valokuvataidetta
esitetään vuonna 2007 ilmestyvässä Aurajoki-kuvatietokirjassa.*